

Анатолій Дмитрієв,

доктор юридичних наук, професор,
професор кафедри міжнародного права
Українського державного університету
фінансів та міжнародної торгівлі

***Роль міжнародних організацій
у світовому процесі глобалізації
(Рецензія на монографію О. М. Шпакович
«Вплив актів міжнародних організацій
на внутрішні правопорядки
держав-членів: теорія і практика»)***

Монографічне дослідження О. М.¹ Шпакович виконане на вкрай актуальну тему, оскільки на сучасному етапі розвитку дедалі більшого значення набуває тенденція інституціоналізації міжнародних відносин, пов'язана з виникненням та становленням інституту міжнародних організацій. Уже створена і функціонує ціла система міжнародних організацій.

Українська наука міжнародного права почала досліджувати проблеми діяльності міжнародних організацій від 40-х років минулого століття. Проте питання ролі та місця правових актів міжнародних організацій, а саме їх вплив на внутрішні правопорядки держав-членів висвітлювалися в українській літературі з міжнародного права

та права міжнародних організацій лише частково. У зв'язку з розвитком процесів глобалізації міжнародних відносин та поглибленням інтеграційних процесів зростає саме роль міжнародних організацій в їх регулюванні за допомогою правових актів.

Сьогодні такі міжнародні організації як ООН, Рада Європи, НАТО, Євросоюз та інші мають вагу у світі, вони проникли в усі сфери суспільно-політичного життя. Без їхньої участі не вирішується жодна велика проблема будь-якої держави. Тому актуальність монографічного дослідження О. М. Шпакович є безперечною.

Автор обрав вдалу логіку викладення матеріалу, почав з короткого екскурсу історії становлення права

¹ Шпакович О. М. Вплив актів міжнародних організацій на внутрішні правопорядки держав-членів: теорія і практика. – К. : ВПЦ «Київський університет», 2011. – 415 с.

міжнародних організацій. Аналіз міжнародних документів став тією базою, на якій потім ґрунтуються важливі результати проведеного дослідження. Особливо слід відмітити те, що аналіз документів таких міжнародних організацій як Європейський Союз, Світова організація торгівлі, Рада Європи, ОБСЄ та інших, вдало вписався у структуру роботи. Це є важливим, оскільки наука повинна реагувати на сучасний стан розвитку держави, де євроінтеграція є важливим чинником сучасного розвитку вітчизняного права і законодавства.

Ознайомившись з працею, читач має можливість проаналізувати досить цікаві і нетрадиційні положення роботи, що присвячені правовій природі міжнародних організацій, різним класифікаціям міжнародних організацій, особливостям міжнародно-правового статусу міжнародних організацій, компетенції, функціям, повноваженням та організаційній структурі міжнародних організацій, правовій природі актів різних міжнародних організацій та особливостям їх ухвалення, механізму забезпечення виконання актів міжнародних організацій та ролі судових органів у діяльності міжнародних організацій, впливу актів міжнародних організацій на внутрішні правопорядки держав-членів, а також третіх країн, зокрема України. До переваг цього дослідження також слід віднести й вивчення великої кількості вітчизняних та іноземних джерел, включаючи й багато наукових видань європейських учених.

Автор чітко визначає, що міжнародні організації беруть участь у правотворчому процесі шляхом укладання міжнародних договорів з державами-членами, з третіми державами, між самими організаціями та шляхом ухвалення правових актів органами міжнародних організацій обов'язкового та рекомендаційного характеру для всіх суб'єктів права.

Автор пропонує свою класифікацію актів міжнародних організацій

виходячи з великої кількості видів правових актів, що ухвалюються органами міжнародних організацій. Це акти, якими створюється організація; акти, що регулюють діяльність органів міжнародної організації, так звані правила процедури ухвалення актів; акти, що визначають правовий статус органів міжнародної організації у структурі самої організації; акти, що надають згоду на укладання міжнародної угоди з різними суб'єктами МП; акти, що ухвалюються в результаті правотворчої діяльності організації; акти, що тлумачать текст установчого договору організації; акти, що ухвалюються для конкретного випадку; акти загального характеру, що поширюються на необмежене коло ситуацій і адресатів; акти, які містять норми так званого «м'якого права».

На нашу думку, слушною є теза автора про те, що підвищення ролі міжнародного права в міжнародних відносинах вимагає нових підходів і до оцінки співвідношення з національним законодавством, а також шляхів удосконалення механізмів імплементації міжнародних угод та актів міжнародних організацій у внутрішні правопорядки держав-членів. Тому, треба віддавати перевагу широкому розумінню імплементації, що є процесом реалізації норм. Необхідним є внесення змін до Основних законів держав про визнання актів міжнародних органів та організацій.

Автор наголошує, що головна увага повинна бути зосереджена передусім на механізмі застосування норм міжнародного права у внутрішньому правопорядку України, що дасть змогу створити дієвий національний механізм імплементації норм міжнародного права, який наблизить Україну до досягнення її стратегічної мети – інтеграції в Європейський Союз.

Цікавим є положення про те, що акти органів міжнародних організацій, як і міжнародне право в цілому,

впливають на процес створення нормативних актів у національних правових системах та на їхнє застосування. Зокрема, акти органів міжнародних організацій і норми міжнародного права можуть бути взірцем для національного правового регулювання або ж державні органи, приймаючи відповідний нормативно-правовий акт, повинні враховувати його міжнародно-правові наслідки.

У роботі велика увага надається впливу актів Європейського Союзу на внутрішнє законодавство держав-членів, у зв'язку з чим, автор дійшов висновку, що вплив міжнародного права на національні правові системи суттєво відрізняється за формами, темпами не лише щодо кожної національної правової системи, а й щодо конкретних регіонів. Найбільш високий рівень впливу простежено на Європейському континенті, особливо це стосується Ради Європи та Європейського Союзу.

Структура роботи є логічною: автор здійснює дослідження від за-

гальних питань через аналіз наукових праць та міжнародних документів.

Робота написана цікавою і зрозумілою мовою, що стане гарним підґрунтям для ознайомлення широкого кола читачів.

Результати і висновки, викладені у цій праці та зроблені на підставі виконаного дослідження пропозиції, мають ознаки новизни. Робота може зацікавити як науковців, які досліджують роль міжнародних організацій у світовому процесі глобалізації, так і всіх, хто цікавиться зазначеною науковою проблематикою. Окрім цього, положення роботи можуть бути використані у процесі викладання таких курсів, як міжнародне публічне право, міжнародне економічне право, а також у міжнародно-правовій діяльності України.

У цілому монографія О. М. Шпакович відповідає високому рівню наукового дослідження, матиме, безсумнівно, інтерес з боку науковців, студентів та усіх, хто цікавиться проблемами права міжнародних організацій.